

PRIORITNÍ ROZVOJOVÉ POTŘEBY V SOCIÁLNÍ OBLASTI V BRNĚ

výchled na období 2019–2022

Materiál reflektuje **dlouhodobé podfinancování sociálních služeb** v celostátním, krajském i městském měřítku. Jedná se o nedostatečné krytí provozních nákladů a pouze minimální investiční prostředky na rozvoj sociálních služeb.

Navržené priority rozvoje sociálních služeb v Brně směřují k napravení neřešené situace. Vycházejí přitom z procesu komunitního plánování sociálních služeb a opírají se teoretické a praktické zkušenosti v oblasti plánování a poskytování sociálních služeb.

Financování sociálních služeb je v souladu s platnou legislativou založeno na systému vícezdrojového financování. Vedle státu se na něm podílejí především kraje a obce, případně i soukromý sektor, nadace, různé fondy či soukromí donátoři. Příjmy poskytovatelů tvoří také úhrady od samotných uživatelů sociálních služeb, příjmy od zdravotních pojišťoven a finanční prostředky získané z projektů financovaných Evropskou unií.

Dle údajů Jihomoravského kraje činí **celkový objem finančních prostředků potřebných pro financování sociálních služeb pro rok 2019 částku ve výši 4,133 mld. Kč**. Z toho představuje 1,825 mld. Kč financování z kapitoly MPSV, 260 mil. Kč spoluúčast kraje a 312 mil. Kč spoluúčast obcí JMK. Přes 1,7 mld. jde přímo od uživatelů soc. služeb, darů a ostatních zdrojů.

*Pozn. Aktuální **směrné číslo** pro Jihomoravský kraj představuje 1.117 Kč/obyvatele, což je prakticky nejnižší hodnota mezi jednotlivými kraji. Pro srovnání směrné číslo pro Zlínský kraj odpovídá 1.720 Kč/obyvatele a pro Pardubický kraj pak 1.420 Kč/obyvatele.*

*Dle údajů Úřadu práce ČR – pobočka Brno bylo v roce 2017 vyplaceno celkem 156.655 dávek **příspěvku na péči**, měsíčně průměrně 13.055 dávek. Celkově bylo vyplaceno 971,5 mil. Kč, přičemž významná část se do systému nevrací. Na druhé straně výše PnP často nepokrývá rozsah potřebné péče (př. počet hodin osobní asistence).*

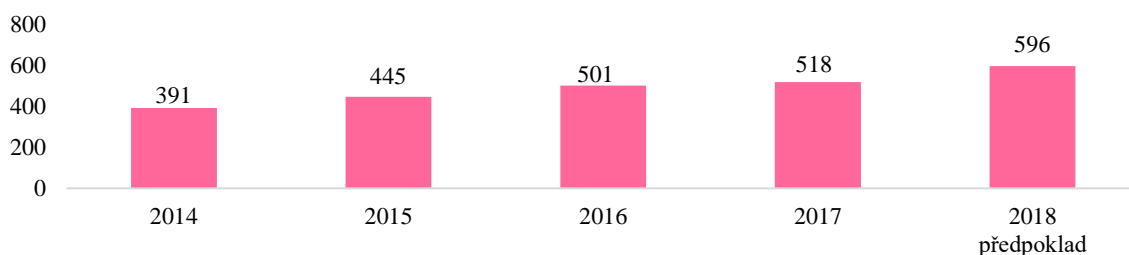
Situace města Brna

Dle registru poskytovatelů sociálních služeb je v městě Brně **registrováno celkem 252 sociálních služeb**. Téměř třetina těchto služeb je poskytována cílové skupině senioři a další nejpočetnější cílovou skupinou jsou děti, mládež a rodiny.

Výdaje města Brna na sociální služby se za poslední roky v celkovém objemu zvyšují (běžné výdaje za 4 roky stouply o 205 mil. Kč), nicméně se tak děje z velké části z důvodu nárůstů platových tarifů ve veřejném sektoru vyplývajících z nařízení vlády. Tato navýšení tak jdou na platy zaměstnanců příspěvkových organizací města poskytujících sociální služby.

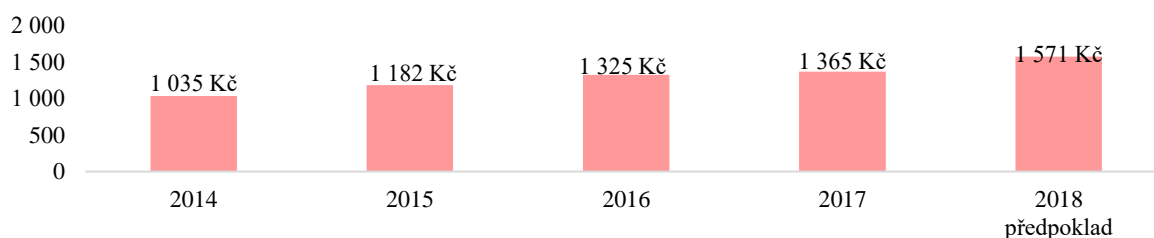
Výdaje na grantové programy stagnují, nebo narostly jen řádově o statisíce (národnostní menšiny od r. 2014 nárůst o 450 tis. Kč) či miliony (protidrogová prevence pro r. 2018 o 3,2 mil. Kč). Do rozvoje služeb včetně vlastních organizací jde z městského rozpočtu minimum prostředků.

Běžné výdaje města na sociální péči (v mil. Kč)



Největší podíl z městské kasy jde příspěvkovým organizacím města (cca 70 % prostředků), které zajišťují kapacitu 2/3 služeb na území města Brna, na grantové programy a dotace poskytovatelům sociálních služeb a spolkům (17 %) a pečovatelské službě při městských částech (cca 13 %).

Podíl výdajů na sociální péči na jednoho obyvatele města Brna (v Kč)



V oblasti investičních výdajů putuje cca 10-12 mil. Kč ročně do strojních investic. Tuto částku by bylo potřeba navýšit na 20 mil. Kč ročně. V oblasti stavebních investic je největším úskalím neúměrně zdlouhavý investiční proces, poddimenzované personální kapacity investičního odboru a absence vlastního investičního oddělení na OSP.

ROZVOJOVÉ PRIORITY PRO OBDOBÍ 2019 - 2022

Terénní a ambulantní služby	
současné náklady	214 mil. Kč
náklady rozvoje služeb	173 mil. Kč (tj. průměrně 43 mil. Kč/rok)
celkem	387 mil. Kč
Pobytové služby	
současné náklady	1,17 mld. Kč
náklady rozvoje služeb	0,49 mld. Kč (tj. průměrně 120 mil. Kč/rok)
celkem	1,66 mld.
Celkem terénní, ambulantní a pobytové služby	
současné náklady	1,38 mld. Kč
náklady rozvoje služeb	0,66 mld. Kč (tj. průměrně 163 mil. Kč/rok)
celkem	2,0 mld.
<i>V letech 2021 a 2022 je možno na rozvoj uvedených služeb získat až 300 mil. Kč ze státního a krajského rozpočtu.</i>	
Na rozvoj pobytových služeb by bylo potřeba cca 2 miliardy Kč investičních prostředků.	

A. Rozšiřování kapacit terénních sociálních služeb: osobní asistence, pečovatelská služba, odlehčovací služby a raná péče

I přes rozšiřování kapacit osobní asistence, pečovatelské služby, rané péče a odlehčovací služby patří tyto služby stále k těm, kde poptávka silně převyšuje nabídku. Jedná se pak především o určité části dne, ve večerních či nočních hodinách jsou pak kapacity velmi nedostačující.

Problematickým zůstává fakt, že výše příspěvku na péči nepokrývá kompletní potřebu péče. Významná část vyplaceného příspěvku se do systému sociálních služeb nevrací.

Osobní asistence umožňuje žít lidem s hendikepem v jejich přirozeném prostředí (viz např. potřeba bezbariérových bytů) a zároveň jim umožňuje svobodu pohybu mimo své bydliště (při obstarávání svých potřebných záležitostí jako jsou nákupy, návštěvy lékaře, návštěvy známých, kulturní či sportovní vyžití, pracovní uplatnění, či pouze trávení volného času tak, jako jiní běžní občané).

Celkově by bylo žádoucí rozšiřovat kapacity osobní asistence **o 18 úvazků ročně**, celkem tedy po dobu čtyř let o 72 úvazků. **Náklady na spolufinancování tohoto počtu asistentů by se pohybovaly okolo 857 tis. Kč/ročně**, v případě kompletního financování z rozpočtu města o částku 10,7 mil. Kč.

Rozšiřování kapacit **pečovatelské služby** do večerních hodin, víkendů a svátků umožňující zůstat seniorům co nejdéle v přirozeném prostředí – navýšení o **26 úvazků ročně**, celkem tedy po dobu čtyř let o 104 úvazků. **Náklady na spolufinancování tohoto počtu pečovatelských služeb by se pohybovaly okolo 3,5 mil. Kč/ročně**, v případě kompletního financování z rozpočtu města o částku 15,6 mil. Kč.

Raná péče rozšíření o **10 úvazků ročně**, celkem tedy po dobu čtyř let o 40 úvazků. **Náklady na 20 % spolufinancování tohoto počtu by se pohybovaly okolo 1,5 mil. Kč/ročně**, v případě kompletního financování z rozpočtu města o částku 7,3 mil. Kč.

Odlehčovací služby pak umožňují odpočinek lidem (rodinám), které o své příbuzné pečují. Zde je nutno podotknout, že v Brně chybí především odlehčovací služby pro občany upoutané na lůžku. Stejně tak **hospicová péče** pobytového i terénního typu.

To představuje potřebu vybudování bezbariérového lůžkového zařízení o kapacitě **min. 15 lůžek** – náklady odhadem: **investice cca 50 mil. Kč** a provoz.

Dále chybí **odlehčovací služby pro specifické cílové skupiny např. PAS** – potřeba cca **2 úvazků ročně** – **kofinancování ve výši cca 80 tis. Kč/ročně**, v případě kompletního financování z rozpočtu města o částku 1 mil. Kč.

B. Rozšiřování potřebných kapacit v souvislosti s probíhající reformou psychiatrické péče

V městě Brně by postupně měla vzniknout až 3 centra duševního zdraví, přičemž první již zahájilo svou činnost (ovšem zatím pouze v omezených kapacitách). Pro zajištění sociální části těchto center (kromě části zdravotní) je nutno navyšovat především pracovníky sociální rehabilitace. Rovněž je potřeba bytů pro klienty opouštějící různá zařízení pro občany s duševním onemocněním – cílem je, aby se tito občané postupně dostali do přirozeného prostředí s co nejnižší mírou potřebné podpory.

Bylo by žádoucí rozšířit každoročně počty pracovníků poskytujících **sociální rehabilitaci o 12,5 úvazků ročně**, celkem tedy po dobu čtyř let o 50 úvazků. **Náklady na 20 % spolufinancování tohoto počtu asistentů by se pohybovaly okolo 1,5 mil. Kč/ročně**, v případě **kompletního financování z rozpočtu města o částku 7,6 mil. Kč**.

Je žádoucí také poskytovat průběžně **byty pro samostatné bydlení** pro danou cílovou skupinu – **minimálně 2-3 byty ročně**, celkem tedy 8 až 12 bytů za čtyři roky. **Investice – cca 5 mil. Kč**

C. Budování a rozšiřování kapacit chráněného bydlení, především pro občany se zdravotním, mentálním (případně lehčí forma poruchy autistického spektra – dále též PAS) či kombinovaným postižením opouštějící školská zařízení

V Brně je dlouhodobě vysoká poptávka po chráněném bydlení (různých forem), nejvíce se tento problém dotýká občanů se zdravotním, mentální či kombinovaným postižením v období kdy opouštějí školská zařízení, případně zařízení sociální péče, která jsou pouze do určitého věku. Klient tak má zajištěné bydlení s asistencí a zároveň může navštěvovat denní stacionář, chráněnou dílnu, či jiný typ aktivizační služby. Znamená to také velkou úlevu od péče pro rodinné příslušníky a zároveň je to pro ně jistotou, že o jejich příbuzné bude postaráno i poté, co oni zemřou.

Bylo by žádoucí každoročně navýšit počet lůžek v chráněných bydleních celkem o 45 lůžek za dobu 4 let.

V případě zařazení do Sítě JMK a 8 % spolufinancování se jedná ročně o cca 750 tis. Kč, v případě kompletního financování z rozpočtu města o částku 10 mil. Kč.

Chráněné bydlení lze budovat jednak jako jednotlivé byty, ta i jako samostatnou budovu (buď rekonstrukcí či novostavbou). **Investiční náklady – v případě rekonstrukcí minimálně 1 mil. Kč na byt, v případě nově budovaných staveb (kompletně i s přípravou projektové dokumentace) min. 40 mil. Kč**

D. Budování kapacit pro občany s těžkými formami PAS (poruchy autistického spektra) a přidruženými poruchami chování

Specifické pobytové zařízení (domov pro osoby se zdrav. postižením) pro lidi s těžkými formami PAS – malokapacitní (max. 4 až 5 klientů), vybaveno pro tuto specifickou cílovou skupinu, s adekvátním personálním zabezpečením.

Bylo by žádoucí každoročně navýšit počet lůžek v chráněných bydleních **min. o 5 lůžek ročně**, celkem tedy o 20 lůžek za dobu 4 let.

V případě zařazení do Sítě JMK a 8 % spolufinancování se jedná ročně o cca 255 tis. Kč, v případě kompletního financování z rozpočtu města o částku 3,2 mil. Kč.

Investiční náklady na 1 zařízení cca 15 mil. Kč. (zvýšené náklady na specifické prostředí, bezpečností prvky)

E. Navýšení kapacit odlehčovacích služeb pro seniory vč. hospicové péče + domovy pro seniory vč. zvláštního režimu

Proměna demografické struktury obyvatelstva představuje velkou výzvu z hlediska zajištění dlouhodobé péče pro seniory, zejména formou pobytových zařízení. Poptávka po domovech pro seniory má trvale rostoucí charakter, zejména u osob se 4. stupněm závislosti. Kapacity

pobytových služeb pro tuto cílovou skupinu jsou dlouhodobě nedostačující a vzhledem k demografickým trendům je nutné tyto kapacity budovat.

Nové kapacity pobytových zařízení pro seniory a osoby se zdravotním postižením (zařízení typu domov se zvláštním režimem případně i v kombinaci s odlehčovací službou).

Souvisí také s postupným navyšováním počtu pracovníků v přímé i nepřímé péči – zvyšující se věk a zhoršující se zdravotní stav klientů klade vyšší nároky na poskytovanou péči. Stav personálu neodpovídá vysokému stupni závislosti klientů na péči.

Jako žádoucí se jeví rozšíření kapacity až o **532 lůžek** (400 lůžek DZR, 100 lůžek DS, 32 lůžek odlehčovací služby). **Investiční náklady přesahující 1 miliardu Kč.**

V případě zařazení do Sítě a 8 % spolufinancování se jedná ročně o cca 8,5 mil. Kč, v případě kompletního financování z rozpočtu města o částku cca 106 mil. Kč.

F. Bezbariérové byty pro občany se zdravotním (kombinovaným) postižením – forma sdíleného bydlení s doprovodnou sociální službou

Chybějí bezbariérové byty pro OZP, díky kterým by nemuseli tito občané žít v pobytových zařízeních, ale s podporou osobní asistence zůstat v přirozeném prostředí. Tím, že se zároveň jedná o sdílení bydlení, zásadně se snižuje nákladovost – jak za samotné bydlení a energie, tak i za využívání osobní asistence. Zkušenosti poskytovatelů služeb dokazují, že takto mohou samostatně bydlet i občané s těžkými kombinovanými hendikepami.

Bylo by žádoucí poskytnutí minimálně **20 bezbariérových bytů ročně**. Po dobu čtyř let tedy celkem 80 bytů.

Jedná se o investiční náklady na bezbariérovou úpravu bytů – kvalifikovaný odhad na 1 byt do cca 1 mil Kč. Celkem 80 bytů tedy **80 mil Kč**.

Další náklady pak souvisí s potřebným navýšením úvazků osobních asistentů (viz výše).

G. Podpora pečujícím, Spolupráce na rozvoji a zavádění asistenčních a asistivních technologií, Tísňové volání

Asistenční a asistivní technologie jsou budoucností a příležitostí v rámci poskytování služeb lidem s hendikepou v jejich přirozeném prostředí. Tyto technologie poskytují lidem s hendikepou velkou míru svobody a zároveň se jedná o ekonomicky výhodné řešení. Na druhou stranu není cílem, aby se hendikepovaní díky těmto technologiím, uzavřeli doma a zůstali bez osobního kontaktu s ostatními lidmi a sociálním prostředím obecně. Zmíněné technologie však minimálně zajistí dohled, což dává lidem s hendikepou (případně i seniorům) bezpečí a možnost zvládat základní potřebné činnosti. Určitě by však neměly zcela nahradit lidského osobního asistenta (dnes již samozřejmě existuje i vývoj „robotických asistentů“). V této oblasti je tedy žádoucí spolupráce s dotčenými fakultami a firmami, které se touto oblastí zabývají. Díky této spolupráci pak technologie testovat a zavádět v rámci terénních služeb.

Rozšiřování nabídky **Tísňového volání** o 100 tlačítek ročně = **náklady cca 0,5 mil. Kč/rok**.

H. Rozšíření vozového parku služby Senior bus

Rozšíření minimálně o **2 vozy** a možné vyčlenění vozů pouze pro OZP

Navýšení provozních nákladů o cca 3,5 mil. Kč/rok.

Sociální služby pro rodiny s dětmi a osoby ohrožené sociálním vyloučením

I. Budování kapacit pro nízkopříjmové obyvatele potýkající se s vícečetnými hendikepy a problémy (jak zdravotního, tak sociálního charakteru), které je velmi obtížné přijímat do standardních pobytových zařízení

Nyní vzniká DOZP Mostecká pro výše uvedenou cílovou skupinu s kapacitou 15 lůžek. S ohledem na potřebnost je kapacita nedostačující. Ve výhledu čtyř let je potřeba vybudovat minimálně jedno takové další zařízení s **kapacitou 15 lůžek**.

Rekonstrukce budovy, která má pro tyto účely sloužit se pohybuje ve výši **40 mil. Kč investičních výdajů, provoz odhadován na 4 mil. Kč/ročně**.

J. Rozvoj dostupného a sociálního bydlení pro všechny potřebné skupiny obyvatel, včetně mladých rodin s dětmi (startovací byty apod.) – potřeba rozvoje bytového fondu města (desítky bytů, náklady ve výši stovek mil. Kč)

Podpora a rozvoj sociálních inovací, zavádění alternativních či nestandardních řešení jako je například **sdílené bydlení, komunitní bydlení** apod. – potřeba vybudovat další sdílené bydlení (viz Zámečnická).

K. Zdravotní péče a pomoc pro občany v extrémní sociální tísní (ordinace, umožnění následné péče po hospitalizaci, bezbariérová dostupnost hygienického zařízení)

Vybudování ordinace v řádech milionů, vybudování zařízení pro následnou sociálně zdravotnickou péči **desítky milionů**.

L. Městská sociální ubytovna

I nadále trvá potřeba vybudování/rekonstrukce/odkupu ubytovacího zařízení pro krizové případy náhlého vystěhování rodin, havarijní situace apod. Ubytovna by byla pod kontrolou města a sloužila by pouze pro přechodné ubytování.

Investiční náklady 50 lůžek, cca 70 mil. Kč, provozní náklady cca 7 mil. Kč/rok.

M. Oblast drog a závislostí

V následujícím období je nutné podpořit činnost organizací spolupracujících na realizaci cílů a opatření schválených v rámci Strategie politiky města Brna v oblasti drog a závislostí na období 2018-2021. Pro realizaci Akčního plánu v plném rozsahu jsou potřeba **finanční prostředky ve výši 6,3 mil. Kč /ročně**.

Pro zřízení a zajištění pilotního provozu služby **nízkoprahového denního centra** určeného osobám bez přístřeší a/nebo užívajícím návykové látky na ulici jsou nezbytné **finanční prostředky ve výši 4,2 mil. Kč /ročně**.

TÉRÉNNÍ SLUŽBY		úvazky	náklady na úvazek	celkové náklady	%	spolufinancování
osobní asistence	2019	128	446 400 Kč	57 139 200 Kč	8	4 571 136 Kč
	2022	200	500 000 Kč	100 000 000 Kč	8	8 000 000 Kč
	navýšení	72		42 860 800 Kč	8	3 428 864 Kč
	ročně	18		10 715 200 Kč	8	857 216 Kč
raná péče	2019	22,92	648 000 Kč	14 852 160 Kč	20	2 970 432 Kč
	2022	62,92	700 000 Kč	44 044 000 Kč	20	8 808 800 Kč
	navýšení	40		29 191 840 Kč	20	5 838 368 Kč
	ročně	10		7 297 960 Kč	20	1 459 592 Kč
pečovatelská služba	2019	258	425 225 Kč	109 708 050 Kč	22	24 135 771 Kč
	2022	362	475 000 Kč	171 950 000 Kč	22	37 829 000 Kč
	navýšení	104		62 241 950 Kč	22	13 693 229 Kč
	ročně	26		15 560 488 Kč	22	3 423 307 Kč
odlehčovací služby	2019	6	417 600 Kč	2 505 600 Kč	8	200 448 Kč
	2022	14	470 000 Kč	6 580 000 Kč	8	526 400 Kč
	navýšení	8		4 074 400 Kč	8	325 952 Kč
	ročně	2		1 018 600 Kč	8	81 488 Kč
odlehčovací služby terénní (pro PAS)	2019	0		- Kč	8	- Kč
	2022	8	500 000 Kč	4 000 000 Kč	8	320 000 Kč
	navýšení	8		4 000 000 Kč	8	320 000 Kč
	ročně	2		1 000 000 Kč	8	80 000 Kč
sociální rehabilitace (ODO - návaznost na reformu psychiatrické péče)	2019	59	503 182 Kč	29 687 738 Kč	20	5 937 548 Kč
	2022	109	553 000 Kč	60 277 000 Kč	20	12 055 400 Kč
	navýšení	50		30 589 262 Kč	20	6 117 852 Kč
	ročně	12,5		7 647 316 Kč	20	1 529 463 Kč
Současné náklady na uvedené terénní služby				213 892 748 Kč		37 815 335 Kč
Průměrné roční náklady na rozvoj terénních služeb				43 239 563 Kč		7 431 066 Kč
Celkový nárůst nákladů na rozvoj terénních služeb 2019-2022				172 958 252 Kč		29 724 265 Kč
CELKOVÉ NÁKLADY TERÉNNÍCH SLUŽEB v r. 2022				386 851 000 Kč		67 539 600 Kč
POBYTOVÉ SLUŽBY		lůžka	náklady na lůžko	celkové náklady	%	spolufinancování
odlehčovací služby pobytové	2019	96	440 000 Kč	42 240 000 Kč	8	3 379 200 Kč
	2022	112	520 000 Kč	58 240 000 Kč	8	4 659 200 Kč
	navýšení	16		16 000 000 Kč	8	1 280 000 Kč
	ročně	4		4 000 000 Kč	8	320 000 Kč
odlehčovací služby pobytové (hospicová péče)	2019	17	460 000 Kč	7 820 000 Kč	8	625 600 Kč
	2022	33	540 000 Kč	17 820 000 Kč	8	1 425 600 Kč
	navýšení	16		10 000 000 Kč	8	800 000 Kč
	ročně	4		2 500 000 Kč	8	200 000 Kč
chráněné bydlení a domovy pro OZP (dle potřebné míry podpory pro OZP, OMP a ODO)	2019	175	464 000 Kč	81 200 000 Kč	8	6 496 000 Kč
	2022	235	550 000 Kč	129 250 000 Kč	8	10 340 000 Kč
	navýšení	60		48 050 000 Kč	8	3 844 000 Kč
	ročně	15		12 012 500 Kč	8	961 000 Kč
domovy pro OZP (pro těžké formy PAS)	2019	6	474 500 Kč	2 847 000 Kč	8	227 760 Kč
	2022	26	600 000 Kč	15 600 000 Kč	8	1 248 000 Kč
	navýšení	20		12 753 000 Kč	8	1 020 240 Kč
	ročně	5		3 188 250 Kč	8	255 060 Kč
domovy pro seniory	2019	1201	440 000 Kč	528 440 000 Kč	8	42 275 200 Kč
	2022	1301	500 000 Kč	650 500 000 Kč	8	52 040 000 Kč
	navýšení	100		122 060 000 Kč	8	9 764 800 Kč
	ročně	25		30 515 000 Kč	8	2 441 200 Kč
domovy se zvláštním režimem	2019	1078	470 000 Kč	506 660 000 Kč	8	40 532 800 Kč
	2022	1478	530 000 Kč	783 340 000 Kč	8	62 667 200 Kč
	navýšení	400		276 680 000 Kč	8	22 134 400 Kč
	ročně	100		69 170 000 Kč	8	5 533 600 Kč
Současné náklady na uvedené pobytové služby				1 169 207 000 Kč		93 536 560 Kč
Průměrné roční náklady na rozvoj pobytových služeb ročně (mimo investice)				121 385 750 Kč		9 710 860 Kč
Celkový nárůst nákladů na rozvoj pobytových služeb 2019-2022				485 543 000 Kč		38 843 440 Kč
CELKOVÉ NÁKLADY POBYTOVÝCH SLUŽEB v r. 2022				1 654 750 000 Kč		132 380 000 Kč